

Fra information til viden via læring – PKM

En anmeldelse

Af Claus Bjerg

Publikationen "Personligt Knowledge Management – fra information til viden via læring" sætter på en meget velfunderet måde fokus på det enkelte menneskes videnopbygning og læreprocesser.

Claus Bjerg
Cand. scient. bibl.
VIA University College
Biblioteket.
Pædagoguddannelsen Viborg.

Personligt Knowledge Management (PKM) tilgangen er udviklet af forskere fra ASB/Handelshøjskolen i Aarhus, Aarhus Universitet og Danmarks Biblioteksskole og er et bud på en avanceret og postmoderne "studie- og læringsmetode" til studerende, videnarbejdere og undervisere. PKM er et bud på at udvikle den enkeltes evne til "at lære at lære" med inddragelse af de centrale teorier og begreber indenfor læring-pædagogik, knowledge management og informationssøgning. Forfatterne understreger vigtigheden af, at den enkelte udvikler en reflekterende holdning til sin egen viden, læring og informationsøgning.

Den individuelle videnskabelsesproces ses fra videnskabelige og faglige positioner som knowledge management, læring og informationskompetence, og denne bog søger, via tilgangen at give den enkelte inspiration og redskaber til at håndtere egen læreproces og videnskabelse. PKM er udviklet siden 2002 af lektorerne Marianne Grove Ditlevsen, Ole Lauridsen og Peter Kastberg, Institut for Sprog og Erhvervs kommunikation (ASB), lektor Trine Schreiber, Institut for Biblioteksudvikling, Danmarks Biblioteksskole, og udviklingskonsulent Karen Harbo ASB Bibliotek. PKM tilgangen er anvendt i konkrete undervisningsforløb på ASB/Handelshøjskolen i Aarhus.

Denne måde at arbejde med informations- og studiemetodiske kompetencer på er både spændende og relevant for bibliotekarer, der arbejder i organisationer, i virksomheder og på uddannelsesinstitutioner, hvor facilitering af lærings- og videnskabelsesprocesser er i fokus. PKM-tilgangen kan efter min opfattelse være et værktøj til en mere aktiv, målrettet individualiseret informationsfaglig vejledning og formidling og give ideer til en bedre informationskompetenceudvikling for elever, studerende mv.

PKM kan dermed bidrage/inspirere til den nødvendige udvikling af den bibliotekariske praksis som videnformidler og facilitator af videnudvikling.

PKM sætter således fokus på måden, den enkelte optager og bearbejder nye informationer i lærings- og videnskabelende sammenhænge, individuelt og i projektgrupper, samtidig med at tilgangen forholder sig til de sociale sammenhænge, hvori disse processer finder sted.

PKM tilgangen baserer sig på centrale læringsteoretikere som Piaget, Bateson, Dunn og Dunn og Illeris, på centrale knowledge-management forskere som Choo, Nonaka, Tagueuchi og Davenport, samt fra forskere fra informationsvidenskaben som Ellis, Bates og Kuhlthau, som alle præsenteres fornuftigt som grundlag for tilgangen.

Bogen starter med at beskrive PKM-konceptets knowledge management fundament, blandt andet SEKI modellen med dens beskrivelse af vidensbaserede handlinger og hvorledes tavs viden gøres eksplicit. Begreberne information og viden gennemgås og det understreges, at det at have adgang til data og informationer ikke er det samme som at have viden. Der argumenteres i første kapitel på bedste postmoderne vis for relevansen af at se på individet som sin egen væsentligste ressource i sit videnarbejde blandt andet gennem udvikling af en spændende videnmatrice, der tydeliggør de personlige erkendelses- og videnprocesser (s. 36), som er vigtige at forholde sig til. I det følgende kapitel redegøres fint for konstruktivistisk læringsteori og for processen – fra information til viden gennem læring. Endvidere beskrives Piagets centrale begreber assimilation, akkomodation og ligevægt, og hans forklaring på hvordan læring sker i en veksling mellem assimilation og akkomodative processer, via Knud Illeris' glimrende tilgang. Batesons

feed-back og kalibrerings begreb inddrages og samlet gives en grundlæggende forståelse af den enkeltes lærings- og videnskabelsesproces.

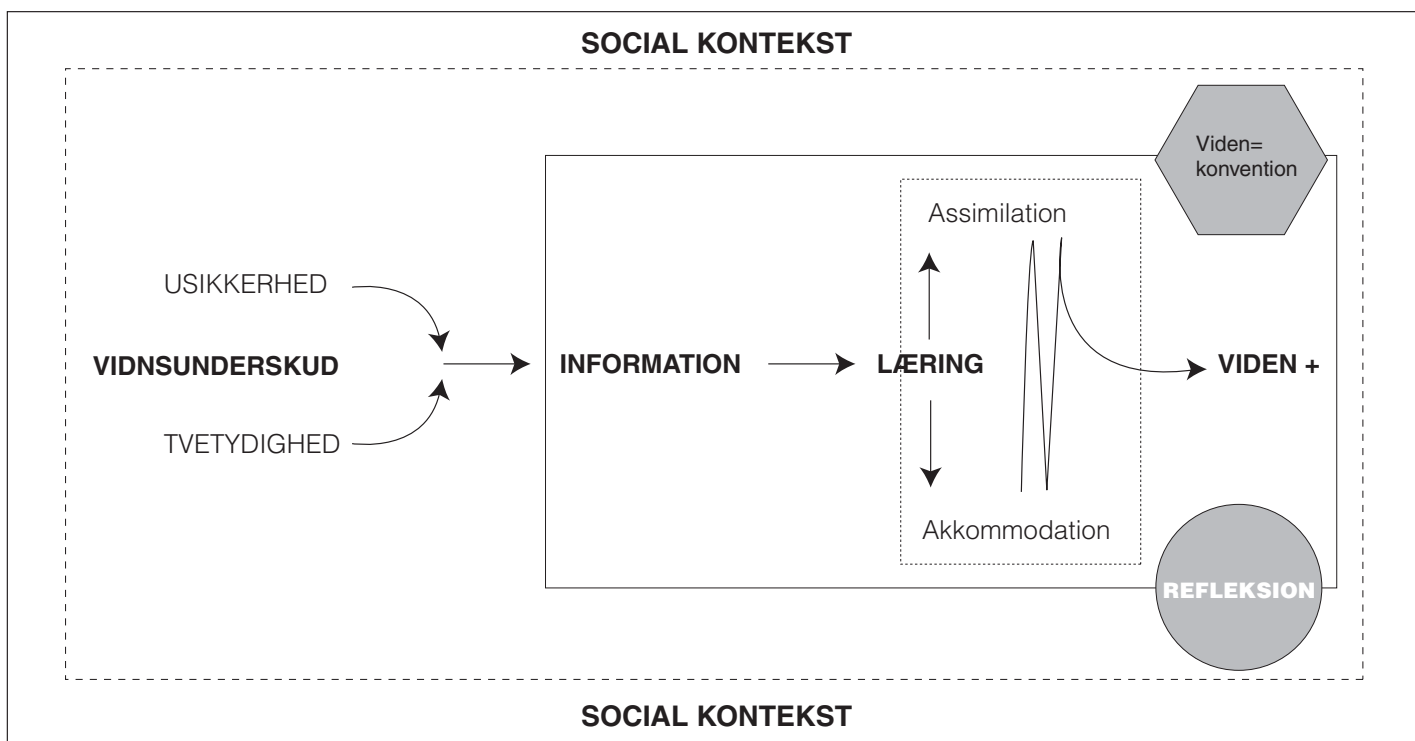
Et meget centralt aspekt i Personligt Knowledge Management er vigtigheden af den enkeltes refleksion, som er en vigtig forudsætning for tilegnelse, læring og opbygning af ny viden på basis af allerede kendt viden. Bevidste refleksioner i læreprocessens forskellige faser fører ifølge forfatterne, og med anvendelse af læringsteoretikeren Knud Illeris, til metalæring, som igen fører til nye forståelser og viden på overordnet niveau.

Refleksionens centrale rolle illustreres i forfatterens PKM model (se illustrationen s. 16), som giver en fin forståelse/ramme for den måde nye informationer optages og bearbejdes på i videnskabelsesprocessen. Modellen understreger vigtigheden af en reflekterende holdning til den enkeltes lærings- og videnskabelsesprocesser.

Da konkrete videnskabelsesprocesser og dermed personlig læring ifølge bogens forfatter antages at være forskellige fra person til person og blandt andet afhængig af den måde, som den enkelte træffer beslutninger på, introduceres forskellige beslutningstagningsmodeller: en rationel, en regelbaseret og en improvisatorisk model. Dette har til formål at få den enkelte til at tænke over sin egen måde at træffe beslutninger på i sin videnskabelses- og læreproces og dermed måske via personlige beslutninger ændre disse processer. En afsluttende case illustrerer på udmærket vis sammenhængen mellem beslutningsprocesser og læreprocesser.

De næste tre kapitler i bogen præsenterer tre PKM-teknikker til understøttelse og optimering af den enkeltes personlige læreproces:

1. Valg af informationssøgningsmetoder
2. Mapping-metoder (informations-, koncept- og videnkort)
3. Læringsstil (erkendelse af læringsstil)

På basis af informationsvidenskabelig teori anskues sammenhængen mellem informations-søgning og læring, og i kapitel 4 beskrives forskellige informationssøgningsmodeller, hvis fordele og ulemper i en PKM sammenhæng anskueliggøres. Den rationelle, lineare og systematiske informationssøgningsmodel, der postuleres som en fremadskridende proces med opstilling af søgestrategi og søgeprofiler diskuteres. Forfatterne inddrager to andre modeller som sætter fokus på det personlige aspekt, og på den enkeltes refleksion over sine informations-søgningsprocesser. Disse modeller giver konkrete anvisninger til hvordan og hvor den enkelte kan udvikle sin informationssøgning hen ad vejen (iterative søgeprocesser). Forfatterne forklarer Ellis' informationssøgningsmodel, som beskriver forskellige måder at arbejde med informations-søgning på, blandt andet kædesøgning, græsning, monitorering og udvælgelse.

Marcia Bates' bærplukningsmodel baserer sig på informationssøgninger i konstant udvikling. Det er ifølge Bates en forfejlet strategi at lave stramme og stringente søgeprofiler, idet særdeles relevant information risikerer ikke at blive fundet.

Personal knowledge management inddrager således kendskab til alle måder at søge information på, også den rationelle trinvis model. Forskellige måder at søge information på er et vigtigt element i PKM og i personlig videnskabelse, og er en god inspiration til informationskompetenceundervisning.

Bogen beskriver forskellige former for mapping (mind maps) og korttyper, som er centrale

måder at strukturere – visualisere og håndtere information på. Forfatterne beskriver de forskellige former for kort: informationskort, konceptkort og videnskort, og giver konkrete eksempler på, hvorledes kortene understøtter og fremmer den personlige læring. Gennem kortlægning af informations- og videnelementer kan disse teknikker fremme den enkeltes forståelse og refleksion over forskellige fænomener. Mapping er nyttige redskaber til at skabe overblik og er således et godt redskab på vejen fra information til viden.

Viden om egen personlige læringsstil og læringsstile i al almindelighed er også centralt i PKM og derfor handler bogens næstsidste kapitel om, hvordan den enkelte bedst lærer, og hvor vigtigt det er at tænke/reflektere over hvilken type lærer, man er. Forfatterne foreslår, at man får fastlagt sin læringsstilprofil ved at bruge en konkret online-test "Building Excellence", som er udviklet over en årrække af Rita Dunn og Susan Rundle (www.building-excellence.com). Modellen består af 21 elementer: miljø, følelser, sociale, fysiologiske og psykologiske, som alle er ligeværdige, og som vi hver især i forbindelse med vores måde at lære på kan have forskellige personlige præferencer for: Lærer du bedst ved at arbejde alene? Foretrækker du at lære ved at se en tekst eller lytte til en forelæsning? Foretrækker du selv at være aktiv? Arbejder du bedst om morgenen? Arbejder du analytisk eller globalt?

Efter min opfattelse giver "Personligt knowledge management" undervisere og bibliotekarer mange gode ideer til, hvordan de i deres undervisning og i den faglige og informationsfaglige

vejledning kan facilitere de studerendes læring og konstruktion af ny viden.

OG inspirere til at udvikle ens egen og de studerendes evner til "at lære at lære". Bogens cases illustrerer glimrende bogens centrale pointer.

PKM giver anderledes ideer til arbejdet med udvikling af de studerendes informationskompetencer, og er en tilgang til informationskompetencearbejdet, som er vældigt inspirerende, og et led i yderligere metodisk dannelse. Bogen har anvendelsesmuligheder som studiemetodisk grundbog for længerevarende videnintensive uddannelser, og som inspirations- og opslagsbog samt argumentationskatalog for de mange bibliotekarer, der arbejder med facilitering af læring og videnskabelse i uddannelsessektoren.

I de nydannede professionshøjskoler kan denne bog give inspiration til, hvorledes formidlere kan facilitere professionshøjskolernes arbejde med forskningsviden, udviklingsviden og praksisviden, og samspillet mellem disse vidensformer. Vidensformer som danner grundlag for professionshøjskolernes aktiviteter også på grunduddannelsesniveau (jf. MVU-rådet: Professionel viden – hvordan kan den anvendes bedre? 2007). De nye professionshøjskoler bliver forpligtet til at skabe udviklingsviden og bearbejde praksisviden.

Reference

Peter Kastberg m. fl. (2007). *Personligt knowledge management: fra information til viden via læring*. 1. udgave. 2007. 175 sider, illustreret. Samfundslitteratur. ISBN: 978-87-593-1154-7

PKM-tilgangen kan efter min opfattelse være et værktøj til en mere aktiv, målrettet individualiseret informationsfaglig vejledning og formidling og give ideer til en bedre informationskompetenceudvikling for elever, studerende mv.